

KAMU DİPLOMASİSİ ÖRNEĞİ OLARAK RTÜK ÇALIŞTAYLARI: GELECEKLE İLETİŞİM ÇALIŞTAYLARI'NA KATILAN YABANCI UYUKLU ÖĞRENCİLER ÜZERİNE BİR İNCELEME¹

Özgür ASLAN²

Ahmet ÖZTEKİN³

ÖZ

Çalıştaylar aracılığıyla gerçekleştirilen kamu diplomasisi faaliyetlerini ve bu faaliyetlerin çıktılarını ele alan bu çalışmanın amacı, RTÜK tarafından düzenlenen ‘Gelecekle İletişim Çalıştayı’na katılan yabancı uyruklu öğrencilerin çalıştaylardan elde ettikleri kazanımlar ve bu kazanımlar çerçevesinde kamu diplomasisi örneği olarak çalıştayların yabancı uyruklu öğrenciler üzerindeki etkisini ölçmektir. RTÜK tarafından gerçekleştirilen farklı çalıştaylar içerisinde hedef kitlesi, sürekliliği ve içeriği nedeniyle diğer çalıştaylardan farklılaşan ‘Gelecekle İletişim Çalıştayı’na katılan yabancı uyruklu öğrenciler, bu çalışmanın örnekleme olarak seçilmiştir. Türkiye’deki farklı üniversitelerin iletişim fakültelerinde eğitimlerine devam eden yabancı uyruklu öğrencileri de hedef kitlesi içerisine dahil eden ‘Gelecekle İletişim Çalıştayı’na katılım sağlayan yabancı uyruklu öğrencilerden bilgi alabilmek için veri toplama aracı olarak anket tercih edilmiştir. Elde edilen veriler istatistiksel olarak analiz edilip ortaya çıkan frekans dağılımları yorumlanmıştır. Anket taraması sonrasında elde edilen verilere bakıldığında, çalışmaya katılan yabancı uyruklu öğrencilerin staj, atölye çalışmaları, konferanslar, geziler vb. faaliyetlerle RTÜK başta olmak üzere çalıştayın paydaşları ve Türkiye Cumhuriyeti hakkında önemli bilgiler edindikleri; RTÜK, Türkiye, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları, Türk bürokrasisi ve Türkiye Cumhuriyeti Devleti hakkındaki düşüncelerinin %64 oranında olumlu yönde değiştiği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kamu Diplomasisi, RTÜK, Çalıştay, Gelecekle İletişim Çalıştayı.

¹ Bu çalışma, 2017 yılında Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü’ne sunulan “Kamu Diplomasisi Açısından RTÜK Çalıştayı Üzerine Bir İnceleme: Gelecekle İletişim Çalıştayı” başlıklı yüksek lisans tezinin özetidir.

² Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İletişim Bilimleri Anabilim Dalı Doktora Öğrencisi, ozguraslan9015@gmail.com, ORCID: 0000-0002-8780-5463

³ Dr. Öğr. Üyesi, Erciyes Üniversitesi İletişim Fakültesi, aoztekin@outlook.com, ORCID: 0000-0001-7525-2788

RTÜK (RTSC - RADIO AND TELEVISION SUPREME COUNCIL) WORKSHOPS AS AN EXAMPLE OF PUBLIC DIPLOMACY: A REVIEW ON FOREIGN STUDENTS PARTICIPATING IN 'COMMUNICATION WORKSHOPS WITH THE FUTURE'⁴

ABSTRACT

The aim of this study, which discusses public diplomacy activities carried out through workshops and the outputs of these activities, is to measure the achievements of foreign students participating in the "Communication with the Future Workshops" organized by RTUK and the effects of workshops on foreign students as an example of public diplomacy within the framework of these achievements. Foreign students participating in the "Communication with the Future Workshops", which distinguishes from other workshops due to its target group, continuity and scope among the different workshops held by RTUK, were chosen as the sample of this study. In order to collect information from the foreign students participating "Communication with the Future Workshops", which includes the foreign studies continuing their education in the Communication Faculties in different universities in Turkey as their target group, questionnaires were preferred as a data collection tool. The data obtained were analyzed statistically and the resulting frequency distributions were interpreted. It was determined, when the data obtained after questionnaire is examined, that the 64% of the ideas of foreign student participated to the workshop and learned about the stakeholders of the workshop, especially RTÜK, and Turkish Republic, through activities such as internship, workshops, conferences, travels etc., of RTUK, Turkey, citizens of the republic of Turkey, Turkish bureaucracy and the republic of Turkey changed positively.

Keywords: Public Diplomacy, RTUK (RTSC), Workshop, Communication with the Future Workshops.

GİRİŞ

Uluslararası ilişkilerin diplomatik yollarla kurulduğu günümüz toplumlarında diplomasi kavramı, en geniş anlamıyla uzlaşmayı temsil etmektedir. Bu anlamda diplomasiğin ırk, din, dil ayrımı yapmaksızın modern dünyayı bir araya getirerek uluslararası ilişkiler perspektifinde etkin bir görev üstlendiğini söylemek mümkündür. Küreselleşmenin de etkisiyle zirveye ulaşan uluslararası iletişim/etkileşim, diplomasiyi alt başlıklara ayırarak çeşitlendirmiş ve siyasal ilişkilerin dışında toplantı, konferans, panel, çalıştay, sempozyum ve spor etkinlikleri gibi sosyal, kültürel ve ekonomik boyutlarda da yürütülmesi gereken bir faaliyete dönüştürmüştür.

Diplomasinin bir alt kolu olarak değerlendirilen ve bugün için sıklıkla karşılaşılan kavramlardan biri olan kamu diplomasisi, kitleleri etkileyebilecek kültür,

⁴ This study is a summary of the master's thesis titled "A Research on RTÜK Workshops: Communication with the Future" presented to Erciyes University Institute of Social Sciences in 2017.

sanat, bilim, spor ve eğitim gibi alanlarda gerçekleştirilen faaliyetler ve bu faaliyetlerin kitle iletişim araçlarıyla tüm dünyaya yayılarak toplumlar üzerinde olumlu bir etki/imaj oluşturmaları olarak tanımlanmaktadır. Bu çerçevede birçok ülke, kurum ve kuruluş uluslararası güçlü bir imaj oluşturmak, mevcut imajını iyileştirmek, korumak ya da güncellemek amacıyla kamu diplomasisinden faydalanmaktadır.

Pek çok ülke gibi Türkiye de kamu diplomasisi aracılığıyla uluslararası arenada iyi bir pozisyona sahip olmak ya da farklı ülkeler, toplumlar üzerinde olumlu bir izlenim elde edebilmek amacıyla çalışmalar yürütmektedir. Bu anlamda Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT), farklı zaman ve mecralarda yürütülen bu tür çalışmaların bilinen bir örneği durumundadır. TRT'nin farklı toplumlara/topluluklara çeşitli dillerle ulaşma çabasını, farklı hedef kitlelere kamu diplomasisini taşıma girişiminin bir sonucu olarak değerlendirmek mümkündür.

TRT, kamu diplomasisi çerçevesinde Türkiye'de bilinen bir örnek olsa da TRT dışında kamu diplomasisi faaliyetleri yürüten başka kurumlar da bulunmaktadır. Bu kurumlardan biri de RTÜK'tür (Radyo ve Televizyon Üst Kurulu). RTÜK, yürütücüsü ya da katılımcısı olduğu faaliyetler, organizasyonlar ve iş birlikleriyle uluslararası sahada etkin olarak yer almaktadır. Söz konusu faaliyetleri sayesinde kişiler ya da kurumlar arasında uluslararası iletişim ve etkileşim oluşturarak hem kurumsal hem de ulusal anlamda kamu diplomasisi faaliyetleri yürütmektedir. Düzenlediği çalıştaylarla kamu diplomasisi adına ulusal faaliyetler gerçekleştiren RTÜK, Türkiye'deki farklı üniversitelerin iletişim fakültelerinde eğitim almakta olan yabancı uyruklu öğrencileri⁵ de hedef kitlesi içerisine alacak şekilde gerçekleştirdiği 'Gelecekle İletişim Çalıştayları'yla bu alanda önemli aktörlerden biri haline gelmiştir. İlk çalıştayın yapıldığı 2009 yılından son çalıştayın yapıldığı 2019 yılına kadar aynı isim altında yurt içi ve yurt dışında toplam 11 ayrı çalıştay

⁵ Bu öğrenciler soydaş öğrenci, uluslararası öğrenci ya da akraba topluluklarından gelen öğrenciler şeklinde ifade edilmekte ve sadece yabancı uyruklu öğrencilerin çalışmaya katılımına izin verilmektedir.

Bu çalışmada 'yabancı uyruklu öğrenciler' ifadesiyle, çalıştay zamanında Türkiye'deki üniversitelerin iletişim fakültelerinde eğitimlerine devam eden lisans öğrencileri, iletişim alanında eğitimlerine devam etmekte olan yüksek lisans ve doktora öğrencileriyle birlikte, aynı bölümlerde eğitimini yeni tamamlamış mezun öğrenciler kastedilmektedir.

düzenlenmiştir⁶. Her sene farklı bir tema üzerinden gerçekleştirilen çalıştaylara, yabancı uyruklu öğrencilerin yanı sıra gazeteci ve televizyoncu gibi meslek profesyonelleri, destekleyici, paydaş kurum temsilcileri ve RTÜK yetkilileri de katılmışlardır.

Bu çalışmanın hazırlandığı 2017 yılına kadar gerçekleştirilmiş olan ilk sekiz çalıştayın temaları “Medya Okuryazarlığı”, “Medya’da Küçüklerin Korunması”, “Sayısal Yayıncılığa Geçiş ve Karşılaşılan Problemler”, “Engellilerin İletişim Hizmetlerinden Faydalanmasının Kolaylaştırılması”, “İfade Özgürlüğünün Sınırları ve Medya’da İfade Özgürlüğü”, “İşbirliği İmkanları”, “Bölgesel İşbirliğinin Geliştirilmesinde Medyanın Rolü” ve “İnsan Hakları Boyutu ile Sığınmacıların Medya’da Ele Alınması” şeklinde seçilmiştir. Ancak çalıştayda daha sıcak ilişkilerin kurulabilmesi adına katılımcı öğrenciler, davetliler ve RTÜK görevlileri arasında temaların dışına çıkılarak zaman zaman serbest konuşmalar da gerçekleştirilmiştir.

Temelde kamu diplomasisini konu edinen bu çalışmanın amacı, RTÜK tarafından düzenlenen ‘Gelecekle İletişim Çalıştayları’na katılan yabancı uyruklu öğrencilerin çalıştaylardan elde ettikleri kazanımlar ve bu kazanımlar çerçevesinde kamu diplomasisi örneği olarak çalıştayların yabancı uyruklu öğrenciler üzerindeki etkisini ölçmektir. Yabancı uyruklu öğrencileri de hedef kitlesi içerisine dahil eden bir çalıştay olarak ‘Gelecekle İletişim Çalıştayları’nın daha önce kamu diplomasisi bağlamında değerlendirilmemiş olması, bu çalışmanın kamu diplomasisi üzerine yapılan diğer çalışmalardan farklılaşmasına neden olmaktadır. Ayrıca bu çalışmanın ampirik bir temele dayanıyor olması da çalışmayı alanyazın için önemli bir hale getirmektedir.

‘Gelecekle İletişim Çalıştayları’na katılan, Türkiye’deki farklı üniversitelerin iletişim fakültelerinde eğitimlerine devam eden yabancı uyruklu öğrenciler, bu çalışmanın örnekleme olarak seçilmiştir. Çalıştay katılımcısı öğrencilerin kendi ülkelerinde medya çalışanı adayı olarak kamuoyu oluşturma, gündem kurma ve manipüle etme gücü bulunan bir sektörde istihdam edilme ihtimalleri olarak,

⁶ Bu çalışmanın 2017 yılında sunulan bir yüksek lisans tezinin özeti olması nedeniyle, çalışmada yer alan tüm değerlendirmeler 2009’dan 2017’ye kadar gerçekleştirilen ilk sekiz çalıştay üzerinden yapılmıştır.

çalıştaydan elde ettikleri her türlü kazanımı, birikimi ve ikili ilişkileri kendi ülkelerinde değerlendirme potansiyelleri, çalıştay katılımcılarının örneklem olarak seçilmesindeki önemli noktalarıdır.

Kamu diplomasisi örneği olarak ‘Gelecekle İletişim Çalıştayları’nın, katılımcı yabancı uyruklu öğrenciler üzerindeki etkisini ölçümleyebilmek adına çalışmada veri toplama aracı olarak anket tercih edilmiştir. Bu çerçevede çalıştaylara katıldığı halde cevap alınamayan yabancı uyruklu öğrenciler çalışmanın sınırlılığı olarak tespit edilmiştir.

“Kamu Diplomasisi Örneği Olarak RTÜK Çalıştayları: Gelecekle İletişim Çalıştayları’na Katılan Yabancı Uyruklu Öğrenciler Üzerine Bir İnceleme” başlıklı bu çalışmada aşağıdaki araştırma sorularının cevaplanması amaçlanmaktadır:

1. ‘Gelecekle İletişim Çalıştayları’, çalışmaya katılan yabancı uyruklu öğrencilerin eğitim hayatları için bir kazanım mıdır?
2. ‘Gelecekle İletişim Çalıştayları’, çalışmaya katılan yabancı uyruklu öğrenciler nezdinde RTÜK’e olumlu bir imaj kazandırmakta mıdır?
3. ‘Gelecekle İletişim Çalıştayları’, çalışmaya katılan yabancı uyruklu öğrencilerin Türkiye Cumhuriyeti Devleti, Türk bürokrasisi ve bazı kamu kurumları hakkında bilgi sahibi olmalarını sağlamakta mıdır?
4. ‘Gelecekle İletişim Çalıştayları’, çalışmaya katılan yabancı uyruklu öğrencilerin Türkiye Cumhuriyeti, Türk vatandaşları hakkında olumlu düşünceler geliştirmesini sağlamakta mıdır?
5. ‘Gelecekle İletişim Çalıştayları’, çalışmaya katılan yabancı uyruklu öğrencilerin mezun olduktan sonra da kişisel, profesyonel ilişkilerini devam ettirmelerinde, Türkiye ya da birbirlerinin ülkeleriyle daha yakın ilişki kurmalarında ortak bir payda mıdır?

1. Diplomasisi ve Kamu Diplomasisi

Diplomasisi kelimesi köken olarak eski Yunancadaki ikiye katlama anlamında kullanılan diploma kelimesinden türemiştir. Eski Yunan’da ve Roma’da, devletin resmi evraklara ve yabancı toplumlarla ilgili işleri düzenleyen belgelere katlanış

şeklinden dolayı diploma denmiştir. Zamanla birlikte belgelerin korunması, düzenlenmesi ve şifresinin çözülmesi için kişilere olan ihtiyacın artmasıyla diplomasi kavramı 18.yy'a gelinceye kadar belgeleri inceleme bilimi olarak kullanılmıştır. Bununla birlikte diplomasi, arşivlerin korunması, ülkeler arasında yapılan anlaşmaları değerlendirilmesi ve tarihi araştırmaların yapılma bilimi anlamlarında da kullanılmıştır. İngiliz devlet görevlisi olan Edmund Burke'un 1796 yılında diplomasi kavramının uluslararası ilişkilerin yürütülmesi anlamında kullanmaya başlamasıyla kavram bugünkü anlamını kazanmıştır (Köksoy, 2013: 40-45).

Tuncer'in (2005: 9), uluslararası bunalımların artmasına sebep olan anlaşmazlık ve uyuşmazlıkların yok edilmesi ya da aza indirgenmesi için kullanılan yöntem olarak tanımladığı diplomasi kavramı, Oxford İngilizce Sözlüğü'nde (2017), uluslararası ilişkilerin müzakere ile yürütülmesi, bu ilişkilerin büyükelçi ve elçilerle desteklenmesi ve kontrol edilmesi şeklide; Encyclopedia Britannica'da (2017) uluslararası ilişkileri yönetme konusunda yerleşik usul veya uluslararası ilişkileri başlıca görüşmek vasıtasıyla yönetme sanatı şeklinde tanımlanmaktadır.

Diplomasi tarihine bakıldığında bilinen ilk örnek olarak 'Amarna Mektupları'nı göstermek mümkündür. Amarna Mektupları, Eski Mısır Uygarlığı'nın komşularıyla aralarındaki yazışmalardan oluşan ilk diplomatik arşiv olarak değerlendirilmektedir (Tuncer, 2006: 17-18).

Kamu diplomasisi, diplomasi başlığı altında değerlendirilse de doğrudan kamuyla alakadar olması sebebiyle farklılaşmaktadır. Kamu diplomasisinin temelini yumuşak güç kavramı oluşturmakta ve kültürler vasıtasıyla uluslararası platformlarda isteneni elde edebilme yeteneği olarak tanımlanmaktadır (Ekşi, 2014: 15). İlk olarak Nye (2005: 16) tarafından Soğuk Savaş sonrasında kullanılan yumuşak güç kavramı, başkalarının tercihlerini şekillendirme becerisine ve diğer insanların önceliklerini şekillendirip belirleyerek siyasi gündemi oluşturma kabiliyetine dayanmaktadır. Bu çerçevede kamu davranışlarının dış politikaların oluşturulmasında ve yürütülmesindeki etkisi olarak da tanımlanan kamu diplomasisi, bir hükümetin, kendi ülkesinin fikir ve ideallerinin, kurumlarının, kültürünün, ulusal amaçlarının ve var olan politikalarının diğer ülke halkları tarafından doğru bir şekilde anlaşılmasının

sağlanması için iletişim kurulma süreci anlamında da kullanılmaktadır (Tuch 1990'dan akt., Oktay, 2012: 127).

Genel olarak kamu diplomasisini, bir ülkenin elinde bulundurduğu imkanlarla 'diğerlerini etkileme' kapasitesi (Oktay, 2012: 131-132) olarak tanımladığımızda kamu diplomasisinin temelleri, ülkelerin yumuşak güçleri olarak da adlandırılan medya, kültür, sanat, bilim, spor ve eğitim gibi araçlara dayanmaktadır (Özkan, 2010). Bu çerçevede dili, yazarları, yayıncıları, medya gruplarını, gazetecileri, sivil toplum örgütlerini, siyasi partileri, politikacıları, özel sektörü, üniversiteleri, akademisyenleri, sanatçıları, sanatsal aktiviteleri, müzik kanallarını, hit parçaları, spor yarışmalarını ve sporcuları kamu diplomasinin bileşenleri olarak saymak mümkündür (Oktay, 2012: 131-132).

Günümüzde diplomasi kavramı çok boyutlu ve çok katmanlı bir kavram olarak diplomatlar tarafından yapılan bir mesleğin çok ötesine taşınmıştır. Bu gelişme, devletlerin dış politika faaliyetlerinde uluslararası kamuoyu içinde diğer ülkelerin vatandaşlarını da hedefleyecek iletişim stratejileri oluşturmalarını gerekli kılmıştır (Yağmurlu, 2007: 11). Kamu diplomasisi olarak adlandırılan diplomasideki bu yeni uygulama ortamı hükümetlere, politikalarını başka uluslara en doğru şekilde anlatma imkânı sunmaktadır. Kamu diplomasisi sayesinde, farklı nedenlerden dolayı oluşması muhtemel bilgi kirliliği ve ön yargılardan kurtulmak mümkündür. Yine benzer bir amaçla çift yönlü bir halkla ilişkiler çalışmasının benimsenmesi durumunda farklı ulusların olumsuz düşüncelerinin nedenlerine ulaşarak istek ve arzuları doğrultusunda samimi ve güven verici bir ilişki kurulabilmektedir (Çiçek, 2015: 16-17). Yukarıdaki açıklamalarda da belirtildiği üzere siyasal, ekonomik, sosyal ve kültürel etkileşim alanları gibi çok geniş bir perspektifte ortaya çıkan kamu diplomasisi olgusu, hükümetlerin rutin dış politika eylemleri ya da diplomatları tarafından gerçekleştirilemeyecek derecede geniş bir alanı kapsamaktadır (Köksoy, 2014: 228).

2. Kamu Diplomasisi ve Türkiye

Her ülke, kurum ve kuruluş kendilerine has özelliklerle ve farklı biçimlerde kamu diplomasisi örnekleri sergilemektedir. Her ülke kendi kültürü, kendi dili, kendi

iletişim yöntemleriyle yani kısaca kendi renkleriyle farklı şekillerde kamu diplomasisini uygulamaktadır. Bu farklılıklar ülkenin ulusal ve uluslararası politikasıyla, tarihiyle ve ülkedeki kültürel özelliklerle yakından ilişkilidir. Bu anlamda Türkiye’de kamu diplomasisi olarak ifade edilebilecek faaliyetlerin kökeninin Osmanlı İmparatorluğu’na dayandığını söylemek mümkündür. Bu çerçevede Osmanlı İmparatorluğu’nda kamu diplomasisi olarak sayılabilecek faaliyetlere baktığımızda en çok dikkati çeken çalışmaların fethi düşünülen topraklarda yapıldığını söyleyebiliriz. Ordunun fetih için hazırlandığı coğrafyalarda, ordu daha sefere çıkmadan önce, yöre halkına Osmanlı’nın getireceği adalet, yaşanacak bolluk ve refah fikrinin fethi düşünülen topraklarda Osmanlı tüccarları aracılığıyla yayılmasını kamu diplomasisinin bir örneği olarak değerlendirmek mümkündür (Yılmaz, 2012: 18).

Türkiye’nin jeopolitik konumu nedeniyle iç ve dış siyasette sürekli değişikliklerin yaşanması, ülkenin kendine has farklı bir hikayesi olduğunu da göstermektedir. Türkiye’de hızlı bir şekilde değişen siyasal yaşam, farklı ülkeleri de etkilemesi sebebiyle dikkatlerin Türkiye üzerinde toplanmasına neden olmaktadır. Kendi coğrafyası başta olmak üzere dünya siyasetinde belirli bir ağırlığı bulunan Türkiye’deki siyasal olaylara kayıtsız kalamayan ülkeler Türkiye’yi yakından takip etmeye başlamışlardır. Bu çerçevede Türkiye’de kayıtlı yerleşik yabancı gazeteci sayısının 2002 yılından 2009 yılına kadar geçen sürede 36’dan 265’e çıkmasını bir kanıt olarak göstermek mümkündür. Yabancı basın mensupları arasındaki ulusal ve bölgesel çeşitlilik de Türkiye’ye duyulan ilginin farklı kesimler arasında paylaşıldığını göstermektedir. Bu ilginin kökeninde Türk toplumunun tarihi geçmişi kadar çok katmanlı bir yapıya ve dinamik hususlara sahip olması da etkilidir (Kalın, 2010: 63).

Türkiye’nin geçmiş yıllarda kamu diplomasisine yeteri kadar önem vermemiş olmasını, bazı yabancı kamuoyları tarafından yanlış ya da eksik tanınma nedenlerinden biri olarak görmek mümkündür. Türkiye’deki baskın devlet yapısı sebebiyle ülkeler arasında, devlet ve hükümet başkanları bünyesinde gerçekleştirilen etkileşimlerin diplomasi anlamında yetersiz olduğu söylenemez. Fakat diplomasi anlayışında yaşanan değişimler, güçteki yumuşamaların uluslararası platformlarda

daha tercih edilir hale gelmesi doğrudan ve zorunlu olarak kamuoyuna dönük çalışmalara yönelmiştir (Akçadağ, 2010: 18).

Türkiye’de kamu diplomasisi kavramı 2000’li yıllar itibarıyla yeni yeni kullanılmaya başlanmış, Nye’nin kamu diplomasisini yumuşak güç ekseninde ele almasından sonra popüler hale gelen bu konu, Türkiye’nin de gündemini meşgul etmeye başlamıştır (Kurtuluş, 2014: 221). Türkiye profesyonel anlamdaki kamu diplomasisi faaliyetleriyle, ‘Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü’nün 2010 yılında başbakanlık bünyesinde kurularak merkezi bir yapıya kavuşmasıyla tanışmıştır. Kamu diplomasisi faaliyetlerinin ‘Kamu Diplomasi Koordinatörlüğü’ vasıtasıyla, daha önce parçalı olarak gerçekleştirilen uygulamaların eş güdümlü bir şekilde sürdürülmesi hedeflenmiştir. İdari yapılanmanın yeni olması sebebiyle Türkiye’nin kamu diplomasisi potansiyeli ve gücü henüz tam olarak ortaya çıkmamıştır. Bir yandan bugün kırkın üzerinde devletin bulunduğu bir coğrafyayı kapsayan Osmanlı İmparatorluğu’nun sınırlarını aşan tarihi yapısı, sosyo-kültürel özellikleri ve ortak dini değerleri; diğer yandan istikrarlı hale gelme çabaları içinde olan Türkiye ekonomisinin oluşturduğu bütçedeki genişleme, tatil, eğitim ve sağlık turizminde artan turist oranı, kamu diplomasisi amaçlarının etkin hale getirilmesinde önemli bir rolü üstlenmiştir (Kavoğlu, 2013: 120).

Türk dizi sektörünün son yıllarda yakalamış olduğu ivmeyi de yukarıda belirtilen kamu diplomasisi örnekleriyle birlikte değerlendirmek gerekmektedir. Bugün Türk yapımı pek çok dizinin özellikle Arap ülkelerinde izlenmesi hem Türkiye imajı hem de turizm bağlamında Arap dünyasıyla yeni fırsat kapılarının aralanmasına neden olmaktadır. Türk dizilerinin Arap ülkelerindeki popülaritesiyle Türkiye’ye gelen Arap turist sayısındaki artış arasındaki ilişki herkesçe bilinmektedir. Yine benzer şekilde kültürel tanınmayı kolaylaştıran bir örnek olarak, Arap ülkelerinde yeni doğan bebeklere Türk dizilerindeki oyuncuların ya da kahramanların isimlerinin verildiğini anlatan haberlere de rastlamak mümkündür.

Kamu diplomasisi denildiğinde her ne kadar akla devlet tarafından gerçekleştirilen, merkezinde devlet olan diplomatik faaliyetler gelse de kamu kurumları, sivil toplum örgütleri ve özel kuruluşlar da kamu diplomasisi faaliyetleri yürütebilmektedirler. Bu çerçevede dikkate değer bazı kamu diplomasisi

faaliyetlerini Kavoğlu (2013: 120-121) şu şekilde sıralamıştır:

- Türk İş birliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA) vasıtasıyla Türkiye dışında yapılan çalışmaları ilk örnekler içerisinde saymak mümkündür. Bu bağlamda TİKA, çok geniş bir coğrafyada Orhun Kitabeleri'nden Mostar Köprüsü'ne kadar bazı tarihi yapıların onarılmasını üstlenmiştir. Purtaş da (2013: 7) TİKA'nın, 1992 - 2002 yılları arasında yurt dışında bulunan 12 koordinasyon ofisiyle 2241 proje tamamladığını, 2012 yılında ise proje koordinasyon ofisi sayısını 33'e çıkartarak sadece bir yıl içerisinde yaklaşık 100 ülkede 1412 proje yürüttüğünü ifade etmiştir.
- Kızılay ve Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı'nın (AFAD) pek çok ülkeye ulaştırdığı yardım malzemelerini de bu kategoride değerlendirmek gerekir.
- Yüksek Öğretim Kurulu ve üniversiteler vasıtasıyla eğitim amaçlı Türkiye'ye gelen yabancı uyruklu öğrencileri de bu çerçevede değerlendirmek mümkündür. Bu konuda Purtaş (2013: 8), 1992 yılında hayata geçirilen Büyük Öğrenci Projesi ile Millî Eğitim Bakanlığı'nın önemli bir kültürel diplomasi kurumuna dönüştüğünü ve bu kapsamda 10 bin öğrenciye eğitim bursu sağlandığını belirtmektedir.
- Türkiye Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından da pek çok ülkede camiler ve İslam Kültürü Merkezleri'nin kurulması ya da bakımlarının yapılmasını da bu kategoride değerlendirmek mümkündür. Türkiye Diyanet Vakfı (TDV) verilerine göre (TDV, 2017) bugüne dek 25 farklı ülkede toplamda 100'ün üzerinde cami ve eğitim binası yaptırılmıştır.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın çalışmaları sayesinde ülkeye gelen turist sayısında yaşanan artışların da kamu diplomasisiyle yakından ilişkisi bulunmaktadır.
- TRT'nin Türkiye'nin tezlerini hedef coğrafyalarda duyurabilecek farklı sayıda kanala sahip olması ve içeriğini zenginleştirmesi; ülke film endüstrisinin uluslararası arenada adından söz ettirir hale gelmesi ve bunun sonucunda dünyanın dört bir yanına ulaşan kültür değerleri ve Türkiye'ye karşı artan ilgiyi de bu anlamda değerlendirmek gerekmektedir.

- Türkiye'nin ev sahipliğinde gerçekleştirilen uluslararası öneme sahip bazı spor, sanat ve kültür aktiviteleri de aynı yaklaşımla ele alınmalıdır.
- 2007 yılında kurulan Yunus Emre Enstitüsü'nün Türkiye dışındaki temsilciliklerinde yürütmüş olduğu faaliyetler ile Türkiye'nin kültür, sanat ve tarihini tanıtmaya ve Türkçe öğrenim kursları açmasını da örnek olarak vermek mümkündür. Ekşi (2014: 203), 2010 yılından itibaren yapılmakta olan Türkçe Yaz Okulu'na bugüne dek 57 farklı ülkeden toplamda 667 öğrenci katıldığını belirtmiştir.

2.1. RTÜK ve 'Gelecekle İletişim Çalıştayları'

'Gelecekle İletişim Çalıştayları' sürekliliği, içeriği, katılımcılarının farklı ülkelerden bir araya gelmesi, farklı ülkelerde icra edilmesi, hitap ettiği kitlenin medya çalışanı adayları olması gibi sebeplerden dolayı RTÜK tarafından düzenlenen çalıştaylar içerisinde farklılaşmaktadır. Türkiye'deki üniversitelerde eğitimlerine devam eden yabancı uyruklu iletişim fakültesi öğrencilerini de hedef kitlesi içerisine dahil eden çalıştay, farklı şehir ve ülkelerde gerçekleştirilen faaliyetlerle katılımcılarına eğitim, staj, atölye çalışmaları, yurt içi yurt dışı geziler gibi imkanlar sunmaktadır. İlki 2009 yılında gerçekleştirilen 'Gelecekle İletişim Çalıştayları', gelenekselleşerek her yıl düzenli olarak yapılmaya başlanmıştır. Katılımcılardan hiçbir ücretin talep edilmediği çalıştayda, katılımcıların tüm ulaşım, barınma, yeme-içme ve kırtasiye gibi ihtiyaçları da RTÜK tarafından karşılanmıştır. Bir anı, hatıra olarak değerlendirilebilecek özel, kişisel hediyelerin de katılımcılara takdim edildiği çalıştay, katılımcıların ifadeleriyle, 'her anlamda akılda kalıcı, eğitici, bilgilendirici ve birleştirici özellikler taşımaktadır'. Zengin içerikli, ihtiyaç ve taleplere göre kendini güncelleyebilen 'Gelecekle İletişim Çalıştayları', katılımcı öğrencilere staj, gezi, kurumsal ziyaretler, toplantılar, sergiler, atölyeler, eğitimler ve sohbetler gibi pek çok farklı imkânı da bir arada sunmaktadır. Çalıştayların, farklı kamu kurumlarından temsilcilerin de katılımıyla çok yönlü, zengin içerikli ve etkin bir iletişim ortamına izin verecek şekilde planlanmaya çalışıldığını söylemek mümkündür.

2009'dan 2017'ye kadar gerçekleştirilen ve bu çalışmanın kapsamını

oluşturan ilk sekiz çalıştayın 3'ü Türkiye dışında Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Makedonya ve Kosova, Kırgızistan ve Kazakistan'da gerçekleştirilmiştir⁷. Ayrıca ilk kez 7. ve 8. çalıştaylar süresince video, grafik-tasarım ve gazete atölye grupları (workshop) kurularak RTÜK uzmanları denetiminde ekip çalışması şeklinde eğitimler verilmiş ve atölyedeki örnek konuları deneyimleyebilme imkânı sunulmuştur. Çalıştaya katılan öğrenciler istedikleri herhangi bir grupta/gruplarda yer alarak atölye çalışmalarına katılabilmişlerdir. Atölye çalışmalarında ortaya çıkarılan kamu spotları, gazeteler, dergiler ve grafik tasarım çalışmaları çalıştay bitiminde sergilenerek kamuya paylaşılmaktadır. Öğrenciler tarafından hazırlanan çalışmalardaki eksiklikler, RTÜK uzmanlarından alınan destek ve grup içinde oluşturulan arkadaşlık dayanışmaları sayesinde giderilerek çalışmaların daha iyi bir noktaya ulaşması sağlanmıştır.

Sekizinci çalıştaydan sonra ilk kez 'Gelecekle İletişim Uluslararası Soydaş Öğrenci Yaz Uygulama Eğitimi' (Staj) programı düzenlenmiştir. Bu program sayesinde katılımcılar RTÜK, Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü (BYEGM), TRT, Sinema Genel Müdürlüğü, Anadolu Ajansı (AA), ATV, Ankara Kalkınma Ajansı, Jandarma Özel Harekât (JÖH), TİKA, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB) ve Reklam Kurulu gibi kurumlarda eğitim alabilme ve kurumu ziyaret edebilme imkânına kavuşmuşlardır. Ayrıca Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi'ndeki katılımcı öğrencilerden RTÜK'e iletilen talebin sonucunda, söz konusu staja katılan öğrenciler tarafından yapılan çalışmaların çıktıkları 10-14 Ekim 2016 tarihleri arasında Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi'nde 'Geleceğe İmza Fotoğraf Sergisi'nde sergilenmiştir. 25-27 Ekim 2016 tarihlerinde ise daha önceden belli konularda öğrencilerin yazmış oldukları makaleler yine kendi aralarındaki dayanışma ve RTÜK uzmanlarının yardımıyla Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi tarafından yapılan 4. Uluslararası İletişim Öğrencileri Sempozyumu'nda öğrenciler tarafından bildiri olarak sunulmuştur. RTÜK ve Gelecekle İletişim Ekibi, çalıştay katılımcıları ve çalıştaya hiç katılmamış öğrencileri 19-22 Ocak 2017 tarihleri arasında Konya'da "Uluslararası Vuslat

⁷ Yurt dışında gerçekleştirilen bazı çalıştay etkinlikleri birden fazlada ülkede ortak olarak yapılmıştır. Örneğin 2012 yılındaki 4. çalıştay KKTC ev sahipliğinde gerçekleştirilirken, 2014'teki 6. çalıştaya Makedonya ve Kosova birlikte ev sahipliği yapmıştır.

Sempozyumu, Bir Başkent Eski Olsa da Başkenttir” adlı program ile toplayarak öğrenciler tarafından farklı konularda hazırlanmış olan makalelerin sunumları yapılırken, programın bitiminde ise eski ve yeni katılımcı öğrenciler tarafından ‘Gelecekle İletişim Gazetesi’ nin bir sayısı daha çıkarılmıştır.

2.2. Kamu Diplomasisi Örneği Olarak ‘Gelecekle İletişim Çalıştayları’

RTÜK tarafından düzenlenen ‘Gelecekle İletişim Çalıştayları’yla bir yandan öğrencilerin eğitim hayatına katkı sağlanırken, diğer yandan da staj, ziyaret, gezi gibi farklı faaliyetlerle Türkiye’deki resmî kurumların yakından tanıtımı gerçekleştirilmektedir. Bir tür halkla ilişkiler/uluslararası halkla ilişkiler çalışması olarak da değerlendirilebilecek bu faaliyetlerle yabancı uyruklu öğrencilere geniş bir çerçevede Türkiye bilgisi aktarılmaktadır. Kamu kurumlarından devlet yapısına, organizasyon yeteneğinden özel sektör gücüne, turistik mekanlardan tarihsel ve kültürel zenginliklere kadar pek çok farklı başlıkta Türkiye tanıtımı yapılmaktadır.

Çoğu katılımcı öğrenci, çalıştaylar öncesi RTÜK hakkında bilgi sahibi olmadıklarını belirtirken, bilgi sahibi olduğunu belirten öğrencilerin büyük bir çoğunluğu da RTÜK’ü sansürcü ve anti-demokratik bir kurum olarak tanımlamıştır. Katılımcılar, ‘Gelecekle İletişim Çalıştayları’ çerçevesinde gerçekleştirilen faaliyetlerle RTÜK’e, resmî kurumlara ve Türkiye Cumhuriyeti’ne ilişkin doğru bilgileri, kaynağından ve de daha geniş bir perspektiften alma imkanı kavuşmuştur. Bütün bunlarla birlikte bu çalıştayları basit bir kamu diplomasisi örneği olarak ele almak çok da doğru olmayacaktır. Buraya kadar anlatıldığı şekliyle katılımcılar, çalıştaylar aracılığıyla bir yandan geniş bir yelpazede akademik bilgi edinirken diğer yandan da en geniş anlamıyla bir ‘Türkiye tecrübesi’ne sahip olmaktadır.

3. Yöntem

RTÜK tarafından düzenlenen ‘Gelecekle İletişim Çalıştayları’na katılan yabancı uyruklu öğrencilerin çalıştaylardan elde ettikleri kazanımlar ve bu kazanımlar çerçevesinde kamu diplomasisi örneği olarak çalıştayların yabancı uyruklu öğrenciler üzerindeki etkisini ölçmek üzere tasarlanmış bu çalışmada, katılımcıların RTÜK’e ve söz konusu çalışmaya olan yaklaşımlarının ölçülebilmesi

adına veri toplama aracı olarak anket tercih edilmiştir. Örneklem seçimi, ilgili başlıklar altında verilen kamu diplomasisi tanımı çerçevesinde, çalıştaylara katılan yabancı uyruklu öğrencilerden elde edilecek verilerin çalışmanın amacına uygunluğuyla olan ilişkisi nedeniyle, amaçlı örneklem yöntemlerinden ölçüt örnekleme göre gerçekleştirilmiştir. Katılımcılardan daha detaylı bilgi alabilmek amacıyla çoktan seçmeli soruların yanı sıra açık uçlu sorular da katılımcılara yöneltilmiştir. Bu çerçevede katılımcılardan demografik sorular dışında, 8'i açık uçlu, 10'u evet - hayır, 22'si likert tipi derecelendirme ölçeği temel alınarak hazırlanmış sorular olmak üzere toplamda 40 soruluk bir anket formunu doldurmaları istenmiştir. Online olarak cevaplanabilecek şekilde hazırlanan anket formu, farklı iletişim kanalları (WhatsApp, Facebook ve E - posta adresleri) aracılığıyla toplamda 110 çalıştay katılımcısı öğrencinin tamamına gönderilmiş ve 86 katılımcıdan geri dönüş alınmıştır. Anketi cevaplayan katılımcıların vermiş oldukları cevaplar istatistiksel olarak değerlendirmeye alınmış ve cevapların frekans dağılımlarına bakılarak yorumlanmıştır.

4. Araştırma ve Bulgular

Her sene düzenli olarak yurt içi ve yurt dışındaki farklı noktalarda düzenlenen 'Gelecekle İletişim Çalıştayları'nın 2017'ye kadar olan faaliyetleri 6 farklı ülke ve 10 farklı şehirde gerçekleştirilmiştir. İlk sekiz çalıştaya katılan toplam 905 katılımcı farklı meslek profesyonelleri ve yabancı öğrencilerle bir araya gelme imkânı yakalamıştır.

Tablo 1. Gelecekle İletişim Çalıştayları'na Yıllar İtibarıyla Katılımcı Sayıları.

ÇALIŞTAYLAR	GENEL KATILIMCI SAYISI	KATILAN ÖĞRENCİ SAYISI	TARİH
1. Gelecekle İletişim Çalıştayı Ankara	100 ⁸	20 Öğrenci ⁹	03 - 05 Mayıs 2009
2. Gelecekle İletişim Çalıştayı Ankara ve Kırıkkale	100 ⁶	28 Öğrenci ⁷	13 - 16 Mayıs 2010
3. Gelecekle İletişim Çalıştayı	120	35 Öğrenci ⁷	13 - 15

⁸ 1. ve 2. Gelecekle İletişim Çalıştayları'ndaki genel katılımcı sayılarıyla, 4. ve 7. Gelecekle İletişim Çalıştayları'na katılımcı öğrenci sayılarının kayıt altına alınmamış olması nedeniyle ilgili çalıştayların katılımcı sayısı belirtilirken RTÜK yetkililerinin sözlü beyanları dikkate alınmıştır.

⁹ RTÜK, (7. Gelecekle İletişim Çalıştayı Program Kitapçığı, 2015: 8-14).

	Antalya			Mayıs 2011
4. Gelecekle İletişim Çalıştayı	Lefkoşa	113	30 Öğrenci ⁶	03 - 05 Mayıs 2012
5. Gelecekle İletişim Çalıştayı	Edirne	140	21 Öğrenci ¹⁰	16 - 18 Mayıs 2013
6. Gelecekle İletişim Çalıştayı	Üsküp ve Prizren	182	24 Öğrenci ⁷	15 - 17 Mayıs 2014
7. Gelecekle İletişim Çalıştayı	Çanakkale	150	90 Öğrenci ⁶	08 - 10 Mayıs 2015
8. Gelecekle İletişim Çalıştayı	Bişkek ve Almatı	97	40 Öğrenci ¹¹	20 - 24 Mayıs 2016
TOPLAM		905	288	

İlk sekiz Gelecekle İletişim Çalıştayı'na toplam 288 yabancı uyruklu öğrenci katılımı gerçekleşmiştir. Bazı öğrencilerin birden fazla çalıştaya katılmış olması nedeniyle toplam katılım sayısı 288 olarak görünse de tekil katılım olarak bakıldığında toplam katılımcı sayısı 110 olarak tespit edilmiştir. Bu çalışmada toplam katılımcı sayısı 110 olarak kabul edilmiş ve tüm değerlendirmeler bu çerçevede yapılmıştır. Söz konusu çalıştaya katılan 110 yabancı uyruklu öğrenciyi anket formu gönderilmiş ve 30 farklı ülkeden 86 öğrenciden¹² cevap alınmıştır.

Tablo 2. Katılımcıların Ülke Ve Şehirlerine Göre Dağılımı

ÜLKE	ŞEHİR	ÜLKE BAZINDA ANKETE KATILAN KATILIMCI ÖĞRENCİ SAYISI	
1	Afganistan	Kabil, Mezar-ı Şerif, Tahar	4
2	Arnavutluk	Tiran	2
3	Azerbaycan	Bakü, Gence, Haçmaz, Lerik, Şeki	13
4	Bangladeş	Bogra, Feni	2
5	Bulgaristan	Kırcaali, Omurtag	2
6	Cezayir	Cezayir	1
7	Çin	Kaşgar, Urumçi, Xinjiang	4
8	Filistin	Gazze	1
9	Gürcistan	Batum	1
10	Hırvatistan	Zagreb	1
11	Irak	Kerkük	5

¹⁰ RTÜK, (Gelecekle İletişim, 2017).

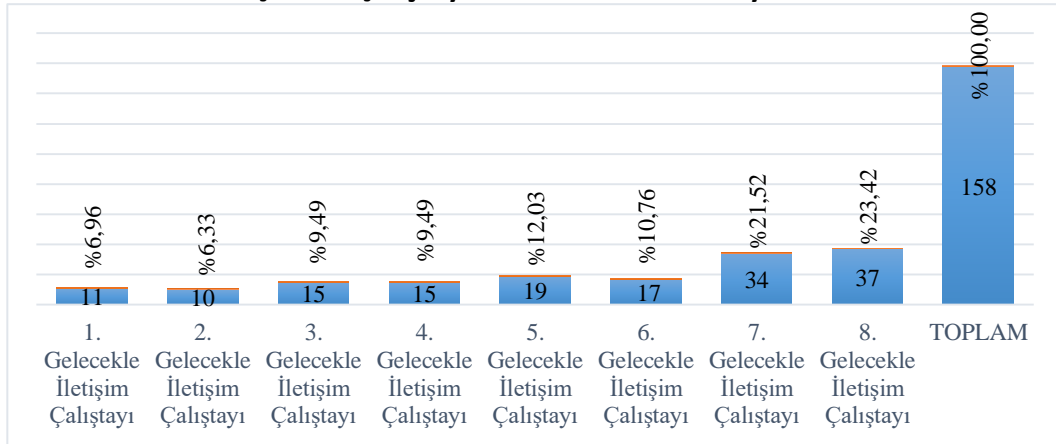
¹¹ RTÜK, (8. Gelecekle İletişim Çalıştayı Dokümantasyonu, 2017: 10).

¹² Ankete cevap veren bazı katılımcıların söz konusu çalıştayların birden fazlasına katıldığı tespit edilmiş ve bu doğrultudaki incelemeyle tekil olmayan 288 katılımın, tekil olmayan 158'inden cevap alındığı görülmüştür.

12	İran	Tebriz	1
13	Kazakistan	Almatı, Astana, Çimkent, Kızılorda	8
14	Kırgızistan	Bişkek, Celalabad, Narın	5
15	Kosova	Priştine, Prizren, Ştimle	4
16	KKTC	Gazi Magosa	1
17	Liberya	Monrovia	1
18	Makedonya	Üsküp, Kalkandelen	2
19	Moğolistan	Ulan Batur	2
20	Moldova	Kişinev, Komrat, Kongaz	3
21	Özbekistan	Cizzak, Nukus, Taşkent	6
22	Romanya	Köstence	2
23	Rusya	Nalçık, Omsk, Orel	3
24	Sırbistan	Yeni Pazar	2
25	Suriye	Lazkiye	1
26	Tacikistan	Duşanbe	1
27	Türkmenistan	Aşkabat, Halaç	2
28	Ukrayna	Canköy, Evpatorya, Simferopol	3
29	Yemen	Al Hudaydah	1
30	Yunanistan	Gümülcine, Selanik	2
Toplam Katılımcı Sayısı			86

Tablo 2'deki verilere bakıldığında 'Gelecekle İletişim Çalıştayları' vasıtasıyla RTÜK'ün, hitap ettiği ülke sayısı ve ulaştığı coğrafyanın büyüklüğü, uluslararasılık ve kamu diplomasisi anlamında dikkat çekicidir.

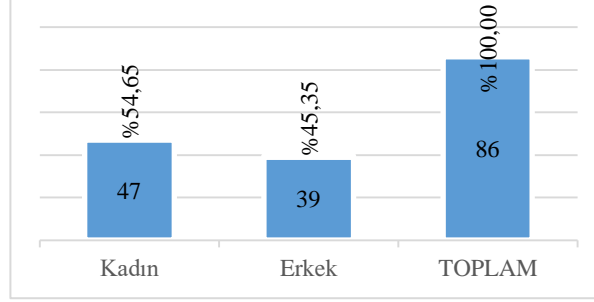
Şekil 1. Çalıştaylar Bazında Katılım Sayıları

Şekil 1'de görüldüğü üzere 1. Gelecekle İletişim Çalıştayı'ndan 8. Gelecekle İletişim Çalıştayı'na kadar (birden fazla çalıştayda yer alan öğrenciler de dahil edilince) 288 katılımın 158 katılımı, 110 katılımcının 86 katılımcısı anketlere

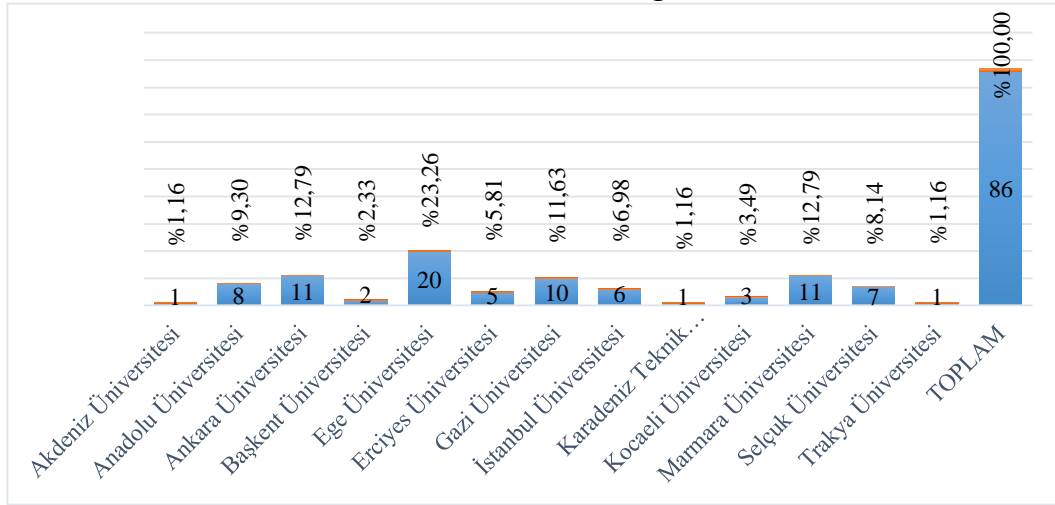
yansımıştır. Grafiğe bakıldığında katılım sayısında düzenli bir artışın olduğunu gözlemlemek mümkündür. Bu durum, söz konusu çalışmaya dair duyulan memnuniyetin yabancı uyruklu öğrenciler arasında yayıldığına da bir göstergesi durumundadır.

Şekil 2. Katılımcı Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dağılımı

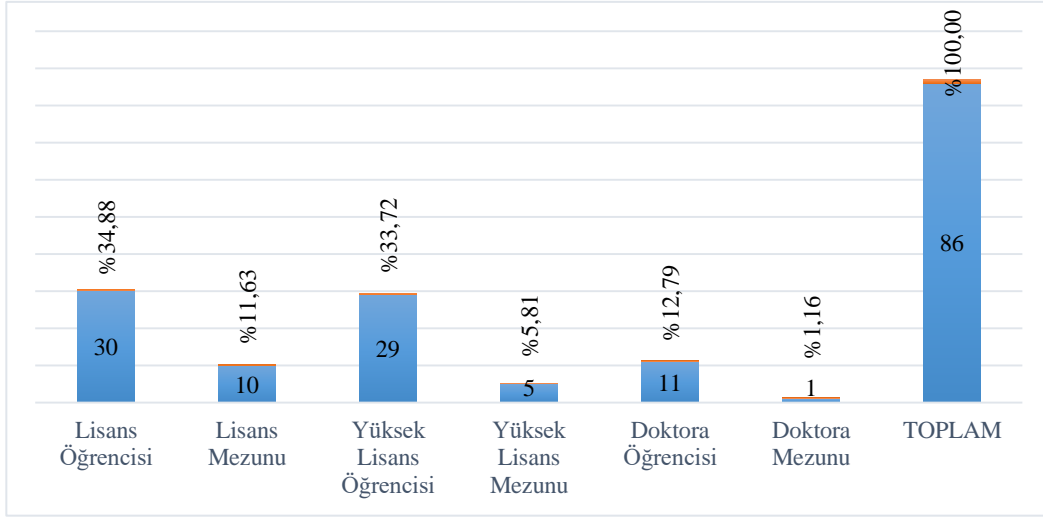
Şekil 2’de görüldüğü üzere ‘Gelecekle İletişim Çalıştayları’na katılımın cinsiyete göre dağılımına bakıldığında kadın ve erkek oranı birbirine yakın olmakla birlikte kadın katılımcıların küçük bir farkla çoğunluğu teşkil ettiği görülmektedir.

Şekil 3. Katılımcı Öğrencilerin Eğitim Aldıkları Ya Da Mezun Oldukları Üniversitelere Göre Dağılımı

‘Gelecekle İletişim Çalıştayları’na katılan yabancı uyruklu öğrenciler Türkiye’deki 13 farklı üniversitede öğrenim görmektedir/görmüştür. Çalışmaya en fazla katılım Ege Üniversitesi’nden olurken Akdeniz Üniversitesi, Karadeniz Teknik Üniversitesi ve Trakya Üniversitesi de 1’er katılımcıyla en az katılımın gerçekleştiği üniversiteler olmuştur.

Şekil 4. Katılımcı Öğrencilerin Eğitim Durumlarına Göre Dağılımları

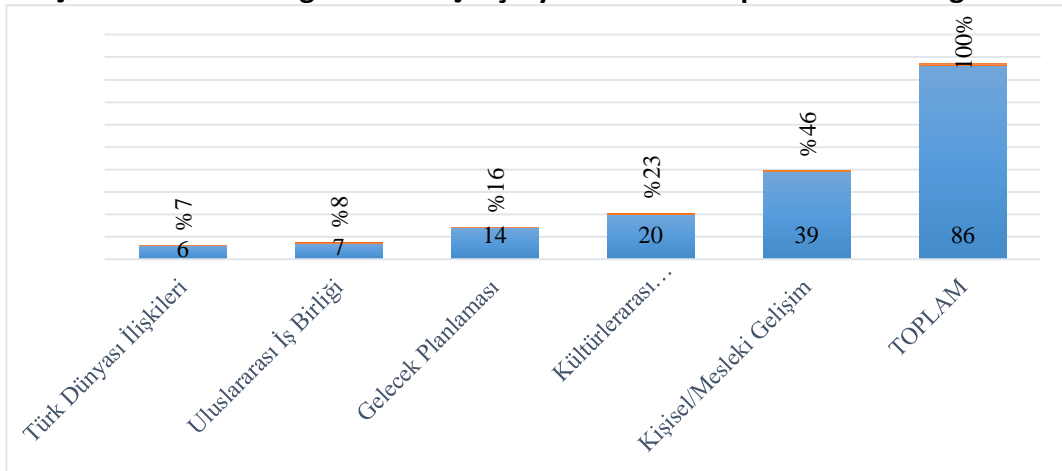

Şekil 4'te de görüldüğü üzere ilk sekiz çalıştayda yer alan katılımcıların 2017 yılı itibarıyla eğitim durumlarına bakıldığında lisans ve yüksek lisans öğrencilerinin çalıştayda ağırlıklı olarak yer aldığını söylemek mümkündür¹³.

Anketi cevaplayan katılımcı öğrencilerin anketteki açık uçlu sorulara verdikleri cevapların dağılımlarına bakıldığında, katılımcıların çalıştaydan duydukları memnuniyeti, kültürlerarası ilişkilere verdikleri önemi ve kişisel gelişimleri çerçevesindeki kazanımlarını ön plana çıkardıkları görülmüştür. Bu çerçevede bazı açık uçlu sorulara verilen yanıtlar ve değerlendirmeleri şu şekildedir:

- Neden bu çalışmaya katılma ihtiyacı duydunuz?

Şekil 5. Katılımcı Öğrencilerin Çalışmaya Katılım Sebeplerine Göre Dağılımı

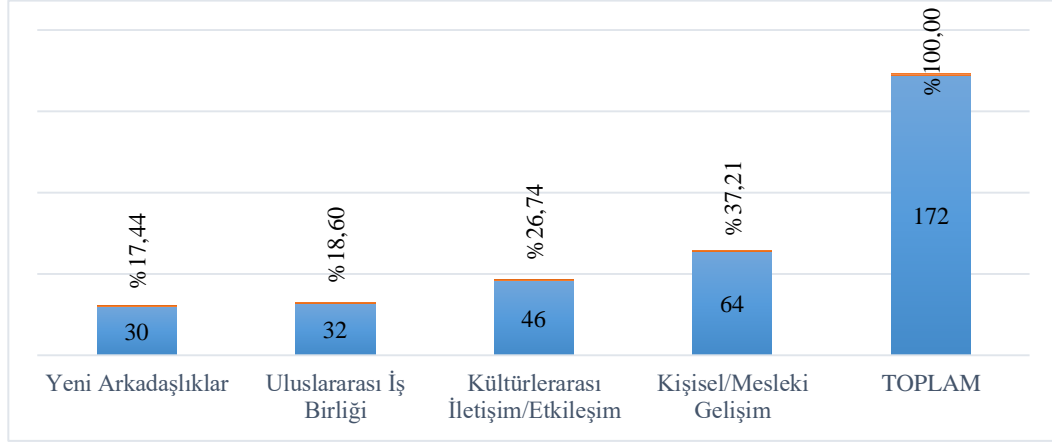

¹³ Şekil 4'te yer alan mezun durumundaki katılımcıların çoğu, anket tarihinde mezun görünseler de çalışmaya katıldıkları tarihte öğrenci olarak görünmektedirler.

Şekil 5'ten hareketle, katılımcıların %46'sı çalıştaylara kişisel/mesleki gelişimlerini sağlama amacıyla dahil olduklarını belirtirken, %23'ü de farklı kültürleri tanıma, kültürlerarası iletişim/etkileşim sağlama amacıyla katılım sağladıklarını belirtmişlerdir. Belirtilen sebeplere bakıldığında, belirtilen tüm sebepleri kamu diplomasisi bağlamında ulaşılmak istenen bir hedef olarak değerlendirmek mümkündür.

- Çalıştay sayesinde elde ettiğiniz en önemli 3 kazanımı belirterek, Gelecekle İletişim Çalıştayının/larının size hangi konularda katkı sağladığını belirtiniz?

Şekil 6. Katılımcı Öğrencilerin Çalıştay Sayesinde Edindikleri Kazanımların Dağılımı

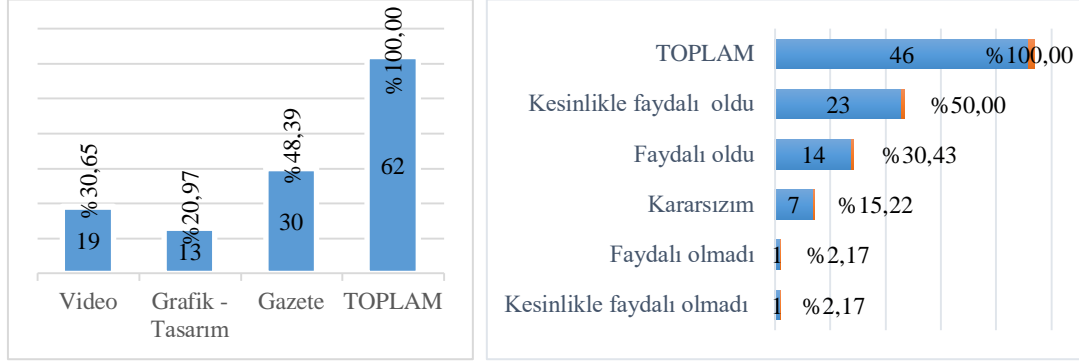
Şekil 6'ya bakıldığında katılımcıların yine kişisel ve mesleki gelişimle birlikte farklı kültürlerle olan kaynaşmayı, kültürlerarası diyalogu, iletişimi ve etkileşimi ifade eden kazanımlar elde ettiklerini belirtmişlerdir. Bu çerçevede, katılımcıların genellikle yeni bir şeyler öğrenmek ve yeni insanlar tanımak üzerine yorumlarda buldukları görülmüştür. Söz konusu cevaplardan hareketle RTÜK ve 'Gelecekle İletişim Çalıştayları'nın, katılımcı öğrencilerin mesleki bilgilerini ve tecrübelerini artırırken kültürel iletişim/etkileşim düzeylerine de katkıda bulunduğundan söz etmek mümkündür. Şekil 5'te sunulan 'katılımcıların çalışmaya katılım sebepleri' ile şekil 6'da sunulan 'katılımcıların çalıştaydan edindikleri kazanımlar'da yer alan maddelerin benzerliği, çalıştayların katılımcıların beklentilerini büyük ölçüde karşıladığını göstermektedir.

- "Türkiye'de RTÜK ve 'Gelecekle İletişim Çalıştayları' vasıtasıyla tanıdığımız bir kamu kurumu varsa adlarını yazınız" sorusuna verilen cevaplardan en sık tekrar eden katılımcı yanıtları şu şekilde olmuştur:

- o Akdeniz Üniversitesi.
- o Anadolu Ajansı.
- o Ankara Jandarma Özel Harekât.
- o Ankara Kalkınma Ajansı.
- o Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü.
- o Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu.
- o Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi.
- o Dernekler Federasyonu.
- o Eskişehir Anadolu Üniversitesi.
- o Konya Büyük Şehir Belediyesi.
- o Reklam Kurulu.
- o Selçuk Üniversitesi.
- o Sinema Genel Müdürlüğü.
- o Trakya Üniversitesi.
- o Türk Dünyası Belediyeler Birliği.
- o Türk İş birliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı.
- o Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu.
- o Türkiye Radyo Televizyon Kurumu.
- o TÜRKSAT.
- o Uluslararası Türk Kültürü Teşkilatı.
- o Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı.

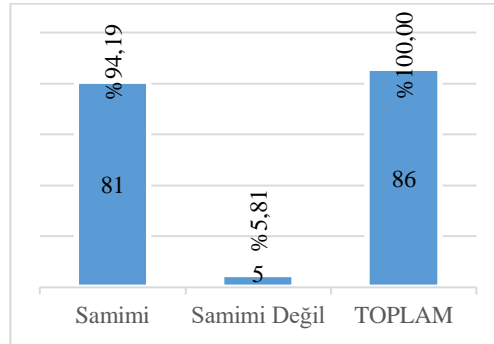
Yukarıdaki örneklerde de görüldüğü üzere, çalıştaylar sayesinde katılımcılar kendi üniversiteleri dışındaki kamu kurumlarıyla da etkileşime ve iletişime geçerek farklı kurumlar hakkında bilgi edinme ve farklı kişileri tanıma imkanları bulmuşlardır. Buradan hareketle TÜBİTAK, RTÜK, BTK, AA gibi küresel etkisi olması umulan ve bu doğrultuda stratejik planlamaları bulunan kuruluşların bilinirliğinin artması, kamu diplomasisi adına büyük bir kazanım olarak görünmektedir.

Şekil 7. Atölye Çalışmalarına Katılan Öğrenci Sayıları Ve Öğrencilerin Atölye Çalışmalarını Kişisel/Mesleki Kazanımlar Çerçevesinde Değerlendirmeleri

Çalıştaylarda dikkati çeken bir diğer unsur olarak da katılımcıların atölye çalışmalarını göstermek mümkündür. Katılımcılar atölye çalışmalarına dahil olarak bir yandan mesleki eğitim alıp tecrübe edinirken diğer taraftan da yeni arkadaşlıklar kurarak, meslek profesyonelleriyle tanışarak kültürel etkileşim oluşturabilmektedirler¹⁴. Atölye çalışmalarına katılan öğrencilerin %50'si çalışmalar için "kesinlikle faydalı oldu" seçeneğini işaretlerken %30 ise "faydalı oldu" seçeneğini işaretlemiştir. Bu durum, atölye çalışmalarında %80 oranındaki bir memnuniyeti göstermektedir. Öte yandan araştırma soruları çerçevesinde değerlendirildiğinde de 'Gelecekle İletişim Çalıştayları'nın öğrencilerin eğitim hayatlarına ve farklı dallarda pratik bilgiler edinmelerine katkı sağladığını yani öğrencilerin çalıştay aracılığıyla kazanımlar elde ettiklerini söylemek mümkündür.

Şekil 8. Katılımcı Öğrencilere Göre RTÜK Ve Çalıştay Ekibinin Samimiyet Düzeyi

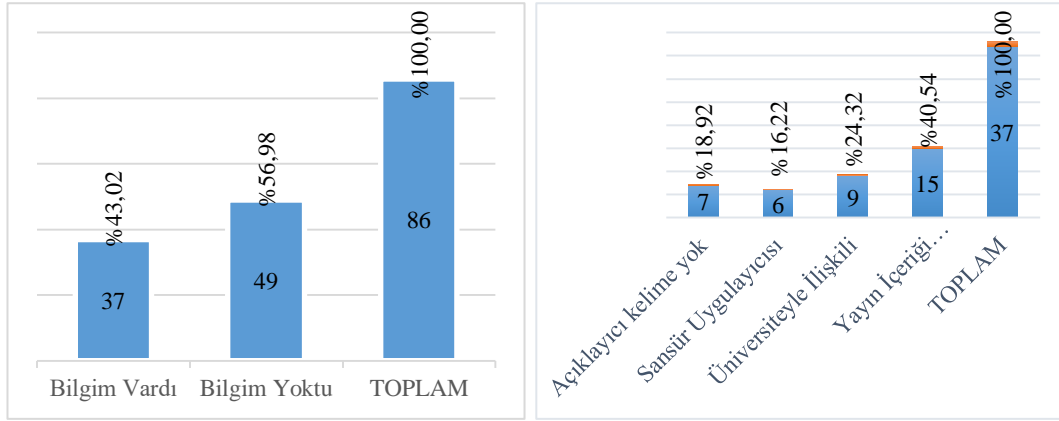
Kamu diplomasisinin çift yönlü ve rızaya dayalı olma şartının bulunması, taraflar arasındaki iletişim ve samimiyetin önemli bir noktada olduğu anlamına

¹⁴ Atölyelere katılım isteğe bağlı olarak gerçekleşmiştir. Bu nedenle toplam katılımcı sayıları farklılıklar gösterebilmektedir.

gelmektedir. Bu nedenle kamu diplomasisi yürüten kurumların iletişim ve samimiyet bağlamında güçlü ilişkiler kurması gerekmektedir. Bu çerçevede katılımcılar çalıştay ekibini %94 gibi yüksek bir oranla samimi bulmuştur. Dolayısıyla 'Gelecekle İletişim Çalıştayları'nın taraflar arasında güçlü bağlar kurabilmek adına etkili olduğunu söylemek mümkündür.

- Gelecekle İletişim Çalıştayına/larına katılmadan önce RTÜK hakkında bilgi sahibi miydiniz? Cevabınız evet ise RTÜK hakkında bildiklerinizi yazınız.

Şekil 9. Çalıştay Öncesi RTÜK'ün Bilinirliği Ve Katılımcı Öğrencilerin RTÜK'ü Tanımlama Biçimleri

Çalıştaydan önce katılımcıların %57'si RTÜK hakkında bilgi sahibi değilken, RTÜK hakkında bilgi sahibi olduğunu ifade eden %43'lük kısmın verdiği cevaplar incelendiğinde, RTÜK hakkında bilgi sahibi olduğunu iddia edenlerin yarısından fazlasının (%59) gerçekte RTÜK'le ilgili doğru bilgi sahibi olmadıkları tespit edilmiştir. Özetle şekil 9'a bakıldığında katılımcıların çoğu (%57) RTÜK hakkında çalıştay öncesinde bilgi sahibi değilken, bilgi sahibi olduğunu iddia edenlerin ise %19'u açıklayıcı bilgi verememiştir. Katılımcıların %24'ü ise RTÜK'ü üniversitelerle ilgili bir kuruluş olarak tanımlarken, %16'sı da RTÜK'ü 'sansür uygulayıcısı', 'anti-demokratik', 'yayın durdurucu', 'ceza verici' gibi kelimelerle ifade etmiştir.

Tablo 3. Katılımcı Öğrencilerin Çalıştay Sonrası RTÜK Hakkındaki Düşünceleri

SORULAR	EVET	HAYIR
RTÜK demokrasi için tehdit midir?	%1	%99
RTÜK çok seslilik için tehdit midir?	%2	%98
RTÜK özgür medya için tehdit midir?	%6	%94

RTÜK'ün varlığı gerekli midir?	%99	%1
--------------------------------	-----	----

Çalıştay sonrası katılımcıların RTÜK'e olan bakış açılarında önemli bir değişiklik olmuş ve tablo 3'te de görüleceği üzere %94 - %99 arasında RTÜK'ü, görevlerini ve yetkilerini olumlu cevaplar vermişlerdir. Bu çerçevede 'Gelecekle İletişim Çalıştayları'nın RTÜK'ü doğru tanıtmada konusunda etkili olduğunu söylemek mümkündür. Çalıştay sonrası katılımcı öğrencilerin RTÜK'e olan yaklaşımlarındaki değişim, RTÜK'ün hem kurumsal imajı ve algısı için hem de kamu kurumu olarak Türkiye imajına olan olumlu katkısı çerçevesinde etkili bir kamu diplomasisi örneği sergilediğini söyleyebiliriz.

Tablo 3 başta olmak üzere, katılımcıların çalıştay sonrası fikirlerini değerlendiren tüm soruların cevabında, RTÜK'ün 'Gelecekle İletişim Çalıştayları' aracılığıyla etkili bir tanıtım ve imaj tasarımı gerçekleştirdiği görülmüştür. RTÜK, çalıştaylar sonrasında katılımcıların gözünde sansürcü, engelleyici, yasaklayıcı, anti-demokratik bir kurum olarak değil; ufuk açan, yeniliklere önem veren ve vizyonu olan bir kuruma dönüşmüştür. Sonuç olarak RTÜK'ün, 'Gelecekle İletişim Çalıştayları' aracılığıyla, katılımcılar nezdinde olumlu bir imaj oluşturduğu ve söz konusu çalıştayların kamu diplomasisi bağlamında nedenli etkili bir güç olduğunun saptanması adına önemli veriler sunduğu görülmüştür.

Tablo 4. Katılımcı Öğrencilerin 'Gelecekle İletişim Çalıştayları' Sonrasında Türkiye'ye, Türk Diplomasisine, Türk Vatandaşlarına Ve RTÜK Hakkındaki Görüşlerindeki Değişikliklerin Dağılımı

SORULAR	Olumlu Yönde Bir Değişiklik Oldu	Görüşüm Değişmedi	Olumsuz Yönde Bir Değişiklik Oldu
Gelecekle iletişim çalıştayları sayesinde Türkiye hakkındaki görüşlerinizde değişiklik oldu mu?	%66	%33	%1
Gelecekle iletişim çalıştayları sayesinde Türk diplomasisine yaklaşımınızda değişiklik oldu mu?	%61	%38	%1
Gelecekle iletişim çalıştayları sayesinde Türk vatandaşlarına karşı yaklaşımınızda değişiklik oldu mu?	%54	%45	%1
Gelecekle İletişim Çalıştayları'na katıldıktan sonra RTÜK hakkındaki görüşünüzde değişiklik oldu mu?	%76	%23	%1

Tablo 3'teki verilerle ilişkili olarak tablo 4'ü değerlendirmeye çalıştığımızda, çalıştay sonrası katılımcıların büyük bir kısmının düşüncelerinin kamu diplomasisi hedefleri doğrultusunda olumlu yönde değiştiği ve Türkiye'ye olan yaklaşımlarında olumlu yönde bir değişimin olduğu daha açık bir şekilde görülmektedir. Bu anlamda 'Gelecekle İletişim Çalıştayı'nın aslında yumuşak bir güç olan kamu diplomasisi aracılığıyla RTÜK'ün kendi imajıyla birlikte Türkiye'nin de imajına olumlu yönde önemli bir katkı sağladığı net olarak görülmektedir. Özetle, 'Gelecekle İletişim Çalıştayı'nın güçlü, gelişimci, vizyon sahibi gibi nitelermeleri içeren olumlu bir Türkiye imajını katılımcılarda oluşturmayı başardığını söylemek mümkündür.

Tablo 5. Katılımcı Öğrencilerin, 'Gelecekle İletişim Çalıştayı'ndan Elde Ettikleri Kazanımları Ve Kamu Diplomasisi Çerçevesinde Çalıştayı Derecelendirmeleri

SORU NO	SORULAR	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
23.	Gelecekle İletişim Çalıştayı, eğitim hayatıma önemli bir katkı sağlamıştır.	%1,2	%2,3	%1,2	%39,5	%55,8
24.	Gelecekle İletişim Çalıştayı, profesyonel iş hayatıma önemli bir katkı sağlamıştır.	%1,1	%4,7	%9,3	%44,2	%40,7
25.	Gelecekle İletişim Çalıştayı sayesinde pratik bilgilerimin geliştiğini düşünüyorum.	%1,1	%0	%2,3	%41,9	%54,7
26.	Gelecekle İletişim Çalıştayı sayesinde teorik bilgilerimin geliştiğini düşünüyorum.	%2,3	%5,8	%5,8	%47,7	%38,4
27.	Gelecekle İletişim Çalıştayı benim için sadece kültürel bir gezi programıdır.	%24,4	%58,1	%7	%7	%3,5
28.	Gelecekle İletişim Çalıştayı sayesinde farklı ülkelerden gelen iletişim bilimleri öğrencileriyle bir arada bulunmam benim için yararlı oldu.	%2,3	%1,2	%0	%29,1	%67,4
29.	Gelecekle İletişim Çalıştayı, Türk bürokrasisini ve devlet kurumlarını tanımama imkân sağladı.	%1,2	%3,5	%8,1	%48,8	%38,4
30.	Gelecekle İletişim Çalıştayı Türkiye Türkçesinin, Türk Dünyasının ortak dili olmasına katkı sağlamaktadır.	%2,3	%4,7	%5,8	%38,4	%48,8
31.	Gelecekle İletişim Çalıştayı'nda, ülkeler arası karşılıklı iletişim ve diyalog bulunmaktadır.	%1,2	%0	%5,8	%46,5	%46,5
32.	Gelecekle İletişim Çalıştayı'nda, katılımcıların değer ve düşüncelerine önem verilmektedir.	%1,1	%1,2	%3,5	%47,7	%46,5
33.	Gelecekle İletişim Çalıştayı, ülkeler arasında uzun süreli ve olumlu ilişkiler kurulması için bir araç konumundadır?	%2,3	%0	%2,3	%51,2	%44,2
34.	Gelecekle İletişim Çalıştayı vasıtasıyla, RTÜK ve bu çalıştaylarda yer alan ya da temsilcisi bulunan kamu kurumları ile bir kaynaşma ortamı sağlanmaktadır.	%1,1	%1,2	%10,5	%51,2	%36
35.	Gelecekle İletişim Çalıştayı, Türkiye için olumlu düşünceler geliştirmeme sebep olmaktadır.	%3,5	%1,2	%8,1	%50	%37,2
36.	Gelecekle İletişim Çalıştayı, Türkiye Cumhuriyeti resmî kurumları hakkındaki düşüncelerimi olumlu yönde	%1,2	%2,3	%18,6	%43	%34,9

	etkilemiştir.					
37.	Gelecekle İletişim Çalıştayı, Türkiye'deki sosyal yaşam hakkındaki düşüncelerimi olumlu yönde etkilemiştir.	%1,1	%3,5	%16,3	%50	%29,1
38.	Gelecekle İletişim Çalıştayı sayesinde Türkiye'deki doğal / tarihi güzellikleri görme imkânım oldu.	%1,1	%4,7	%2,3	%41,9	%50
39.	Gelecekle İletişim Çalıştayları, katılımcı bireyler arasında uzun süreli ve olumlu ilişkiler kurulması için bir araç konumundadır?	%1,1	%0	%1,2	%53,5	%44,2
40.	Aşağıdaki tanıma göre, Gelecekle İletişim Çalıştaylarının bir kamu diplomasisi örneği olabileceğini düşünüyor musunuz? <i>"Kamu Diplomasisi: Doğrudan uluslararası toplumun hedeflendiği, temelde yumuşak gücün iletişim faaliyetleriyle yürütüldüğü ikna ve tanıtım çalışmalarını içeren diploması anlayışıdır."</i>	%1,2	%2,3	%11,6	%48,9	%36

Katılımcılara yöneltilen son 18 soruya verilen cevapların dağılımları yüzde olarak tablo 5'te verilmiştir. Bu çerçevede 'Gelecekle İletişim Çalıştayı'na/larına katılan öğrencilerin %95'inden fazlası çalıştayın, eğitim ve profesyonel iş hayatlarına, pratik bilgilerinin artırılmasına ve geliştirilmesinin yanı sıra teorik bilgilerine de katkı sağladığını düşünmektedir. Katılımcılar, farklı ülkelerden gelerek Türkiye'deki iletişim fakültelerinde eğitim gören yabancı uyruklu öğrencilerle bir arada bulunma fırsatı elde ettiklerini, çalıştaylar aracılığıyla Türk bürokrasisini daha iyi tanıma imkânı bulduklarını, çalıştay aracılığıyla RTÜK ve diğer kurum temsilcileri ile öğrenciler arasında bir kaynaşma ortamının oluşturulduğunu düşünmektedirler.

Katılımcılara göre 'Gelecekle İletişim Çalıştayları', uluslararası anlamda iletişim ve diyalogun yanı sıra uzun süreli ve olumlu ilişkiler kurulması için önemli fırsatlar sunmakla birlikte, katılımcılarının değer ve düşüncelerini önemsemek suretiyle Türkiye Cumhuriyeti Devleti ve Türkiye'deki sosyal yaşam konusunda katılımcıların olumlu düşünceler edinmelerini sağlamıştır. 'Gelecekle İletişim Çalıştayları' bir gezi programı olmamasına karşın katılımcılarına, Türkiye'nin doğal ve tarihi güzelliklerini görme imkânı da sunarak, Türkiye'nin turizm tanıtımına da katkı sunduğu tespit edilmiştir.

SONUÇ

Birçok ülkenin önemseydiği ve ciddiyetle üzerine eğildiği bir kavram olan kamu diplomasisi, uluslararası ilişkiler ve dış politika başlığı altında önemli bir madde olarak yer almaktadır. 2000'li yıllarda kamu diplomasisinin gücünü yeni yeni

kullanmaya başlayan Türkiye Cumhuriyeti, kamu diplomasini verimli bir şekilde icra edebilmek adına elindeki farklı enstrümanları en etkili şekilde kullanmaya çalışmaktadır. Bu enstrümanların başında gelen TRT'nin Türkçe dışındaki dillerde hem çevrimiçi hem karasal hem de uydu yayını yapması bu bağlamda önemlidir. Bu çerçevede TRT dışında kamu diplomasisi icra edebilen bazı önemli kuruluşları YTB, TDV, AA ve RTÜK şeklinde saymak mümkündür.

RTÜK tarafından gerçekleştirilen 'Gelecekle İletişim Çalıştayları' bir yandan katılımcı öğrencilerin ekip ruhu kazanmasına katkı sağlayarak eğitim hayatlarına artılar katmakta, diğer yandan da Türkiye'deki iletişim kurumlarını ve Türkiye'nin tarihi ile sosyal hayatını yakından tanıtarak etkili bir kamu diplomasisi örneği sergilemektedir. Çalıştay öncesi katılımcı öğrencilerin birçoğu RTÜK'ün sansür ya da yaptırım uygulayan, ceza vermek üzere kurulmuş anti-demokratik bir yapı olduğunu düşünürken, 'Gelecekle İletişim Çalıştayları' sonrasında katılımcıların RTÜK'ü ve görevlerini daha iyi kavramış oldukları görülmüştür. Çalıştay sonrasında, çalıştayın ev sahibi durumundaki RTÜK'ün katılımcılar nezdinde olumlu bir imaja sahip olması, bu imajın Türkiye Cumhuriyeti'yle de ilişkilendirilmesini sağlamış ve çalıştayın bir yandan da uluslararası tanıtım ve imaj oluşturma faaliyetine dönüştürerek katılımcıları olumlu yönde etkilediği görülmüştür. Özetle, kamu kurum ve kuruluşlarının gerçekleştirdikleri kamu diplomasisi faaliyetlerinin sadece kurumu etkilemediği, kurumla birlikte gündelik sosyal yaşantıdan kültürel zenginliklere, turistik merkezlerden kamu kurumlarına kadar tüm ülkeyi ve tüm resmi yapıyı içine alan geniş bir spiral oluşturacak bir etki düzeyine ulaştığını söylemek mümkündür. Bu bağlamda 'Gelecekle İletişim Çalıştayları', Türkiye'nin tanıtımdaki eksiklikleri doldurabilecek önemli bir görevi üstlenmektedir.

Anket verilerine dayanarak 'Gelecekle İletişim Çalıştayları'nı, katılımcı öğrenciler için 'iyi niyet', 'güzel hatıralar', 'tecrübe/bilgi kazanımı' ve 'geleceğe yönelik beklentiler' ifadeleriyle özetlemek mümkündür. Yine benzer şekilde çalıştay, katılımcı öğrenciler için kendilerini geliştirmek, mesleki bilgi/tecrübe edinmek ve iletişim camiasından yeni insanlarla tanışmak için uygun bir platform olarak görülmektedir. Bu sayede de katılımcı öğrencilerin bilgi ve kültürel düzeylerine katkı sağlamaktadır. Bütün bunlarla birlikte 'Gelecekle İletişim Çalıştayları' ülkeler

arasında geleceğe yönelik olumlu ilişkiler için bir temel oluşturmakta ve farklı kültürlerden yeni insanların tanışmasına olanak sağlayarak yeni dostluklar kurulmasına imkân tanımaktadır. Farklı coğrafyalardan gelen katılımcılar arasında kurulan yakın ilişki ve sıkı bağların gelecekte de devam etmesi noktasında ‘Gelecekle İletişim Çalıştayları’nın büyük bir role sahip olduğunu söylemek mümkündür.

Kamu diplomasisinin etkili bir örneği olarak görebileceğimiz ‘Gelecekle İletişim Çalıştayları’ için tespit edilen en büyük problem yapılan çalıştaylara ilişkin detaylı bir bilgi havuzunun oluşturulmamış olmasıdır. İlk çalıştay itibarı ile etkinliklere, katılımcılara, paydaşlara, sponsorlara ya da programa dair detaylı kayıtlı bilgiye, yeterli ve güncel istatistiksel verilere ulaşamamaktadır. Bu anlamda her çalıştay için ayrı ayrı detaylı bilgiler içeren veri bankalarının oluşturulması tavsiye edilmektedir.

Türkiye’yle ilgili bilgilerin ‘Gelecekle İletişim Çalıştayları’ sayesinde katılımcılara doğru kaynaklardan aktarılıyor olması büyük bir kazanım olarak görünmektedir. Ancak bu kazanımların da ötesinde asıl önemli nokta ise dünyanın farklı coğrafyalarındaki 30 ülkenin temsil edildiği ve 28 farklı dilin konuşulduğu çalıştay katılımcılarının medya çalışanı aday olmasıdır. Anlatılanlar bağlamında katılımcı öğrencilerin çalıştaydan elde ettikleri her türlü kazanımı, birikimi ve ikili ilişkilerini; kendi ülkelerinde kamuoyu oluşturma, gündem kurma ve manipüle etme gücü bulunan bir sektörde kullanma potansiyellerinin, diğer tüm kazanımları gölgede bırakacak kadar önemli ve değerli olduğunu iddia etmek mümkündür.

Son Not:

2017 yılında Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü’ne “Kamu Diplomasisi Açısından RTÜK Çalıştayları Üzerine Bir İnceleme: Gelecekle İletişim Çalıştayları” başlığıyla yüksek lisans tezi olarak sunulan bu çalışmayı hazırlayan öğrenci Raed Khaleel Shakir SABONCHI, 2019 yılında Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığına geçerek adını Özgür ASLAN olarak değiştirmiştir.

KAYNAKÇA

- AKÇADAĞ, Emine (2010). “Dünya’da ve Türkiye’de Kamu Diplomasisi”,
<http://www.kamudiplomasisi.org/pdf/emineakcadag.pdf> Erişim Tarihi:
 15.04.2017
- ÇİÇEK, Ali (2015). Kamu Diplomasisi ve TİKA Örneği, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kayseri.
- EKŞİ, Muharrem (2014). Kamu Diplomasisi ve Ak Parti Dönemi Türk Dış Politikası, Ankara: Siyasal Kitabevi.
- ENCYCLOPEDIA BRITANNICA (2017).
<https://www.britannica.com/topic/diplomacy> Erişim Tarihi: 18.04.2017
- KALIN, İbrahim (2010). Türk Dış Politikası ve Kamu Diplomasisi, (Editör) Ali Resul Usul. Yükselen Değer Türkiye, İstanbul: Müsiad Yayınları, s. 49-65
- KARAGÖZ, Seda (2016). Stratejik İletişim Yöntemi Olarak Kamu Diplomasisi ve Medyanın Rolü, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- KAVOĞLU, Samet (2013). Yapılandırıcı Perspektiften Kamu Diplomasisi ve Türkiye: ABD Yazılı Basınından Yansımalar, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, 45, s.115-128.
- KÖKSOY, Ergün (2013). Halkla İlişkiler Bağlamında Kamu Diplomasisi Yönetimi: Türkiye’nin Kamu Diplomasisindeki Yetkinlik İncelemesi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul.
- KÖKSOY, Ergün (2014). Kamu Diplomasisi ve Halkla İlişkiler İlişkisi: Kuramsal Bir Değerlendirme, Marmara İletişim Dergisi, 22, s.211-231.
- KURTULUŞ, Begüm (2014). 21. Yüzyılda Değişen Kamu Diplomasisi Anlayışının Türk Dış Politikasına Yansıması, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul.
- NYE, S. Joseph (2005). Dünya Siyasetinde Başarının Yolu Yumuşak Güç, (Çev: Rayhan İ. Aydın) İstanbul: Elips Kitapları.

OKTAY, G. Emel (2012). NATO'nun Dönüşümü ve Kamu Diplomasisi'nin Artan Rolü, Uluslararası İlişkiler Dergisi, 9(34), s.125-149.

OXFORD ENGLISH DICTIONARY (2017).
<https://en.oxforddictionaries.com/definition/diplomacy> Erişim Tarihi:
 18.04.2017

ÖZKAN, Abdullah (2010). Medyanın Kamu Diplomasisi Rolü,
<https://www.kamudiplomasisi.org/makaleler/makaleler/99-medyan-kamu-diplomasisi-rolue> Erişim Tarihi: 10.01.2017

PURTAŞ, Fırat. (2013). Türk Dış Politikasının Yükselen Değeri: Kültürel Diplomasi, Akademik Bakış Dergisi, 7(13), s.1-14.

RTÜK. (2015). 7. Gelecekle İletişim Çalıştay Program Kitapçığı. Ankara.

RTÜK. (2016). 2015 Yılı Faaliyet Raporu (01 Ocak - 31 Aralık). Ankara: Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı.

RTÜK. (2016). RTÜK 2016 - 2020 Stratejik Planı. Ankara: Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı.

RTÜK. (2017). 8. Gelecekle İletişim Çalıştay Dokümantasyonu. Ankara: İnsan Kaynakları ve Eğitim Daire Başkanlığı.

RTÜK; (2017), "Gelecekle İletişim", <https://www.rtuk.gov.tr/gelecekle-iletisim-5123> Erişim Tarihi: 30.03.2017

RTÜK; (2017), "Hakkımızda", <https://www.rtuk.gov.tr/hakkimizda/3803/878/hakkimizda.html> Erişim Tarihi: 30.03.2017

TDV; (2017), "Faaliyetlerimiz", <https://tdv.org/tr-TR/faaliyetlerimiz/camiler/> Erişim Tarihi: 12.03.2017

TUNCER, Hüner (2005). Eski ve Yeni Diplomasi, Ankara: Ümit Yayıncılık.

TUNCER, Hüner (2006). Küresel Diplomasi, Ankara: Ümit Yayıncılık.

YAĞMURLU, Aslı (2007). Halkla İlişkiler Yöntemi Olarak Kamu Diplomasisi, İletişim Araştırmaları Dergisi, 5(1), s.9-38.

YILMAZ, Sait (2012). Akıllı Güç, İstanbul: Kum Saati Yayınları.